

S *STATISTICIANS*
of the
C *CENTURIES*

C.C. HEYDE • E. SENETA • *Editors*

Recensió de *Statisticians of the Centuries*

Frederic Udina*

21 de Desembre de 2001

C.C. Heyde, E. Seneta

Statisticians of the Century

Springer-Verlag, New York, 2001.

ISBN 0-387-95283-7, 0-387-95329-9

500 pàgines.

El llibre *Statisticians of the centuries* és un recull de biografies curtes de 103 estadístics nascuts abans del segle XX.

Segons podem llegir en el Prefaci, el llibre neix a partir d'una iniciativa del *International Statistics Intitute* (ISI), entitat fundada l'any 1885 que ha esdevingut una de les més representatives de l'activitat estadística internacional. Un comitè del ISI va consultar extensivament la comunitat estadística i particularment destacats membres de l'Insitute per arribar a la llista dels 103 estadístics inclosos en el llibre, amb la restricció prèvia que fossin nascuts abans del segle XX. De la joventut de la disciplina ens dóna la idea el fet que la història abarqui només quatre segles, i que el 85% dels estadístics inclosos siguin nascuts en els segles XVIII o XIX.

Adreçat a un ampli públic, el llibre es centra en les persones i en el seu context històric i sociològic. Al seu través, presenta els conceptes, mètodes i idees que conformen el cos de la disciplina. Setanta-cinc autors d'arreu del món aporten les biografies incloses en el llibre. Cadascuna d'elles està encapçalada amb una fotografia i un breu sumari i va acompanyada de les corresponents referències bibliogràfiques. El llibre comença amb un capítol sobre la Probabilitat abans de Pascal, que cobreix des de *De Vetula*, un poema en tres llibres atribuït a Ovidi (43 AC–17 DC) que conté la primera descripció escrita de càlculs probabilístics, fins a l'obra dels italians del segle XVI.

La distribució dels autors segueix l'ordre cronològic del seu naixement, i els agrupa segons el segle en què van desenvolupar les seves principals aportacions. Així, trobem

---

*Departament d'Economia i Empresa, Universitat Pompeu Fabra

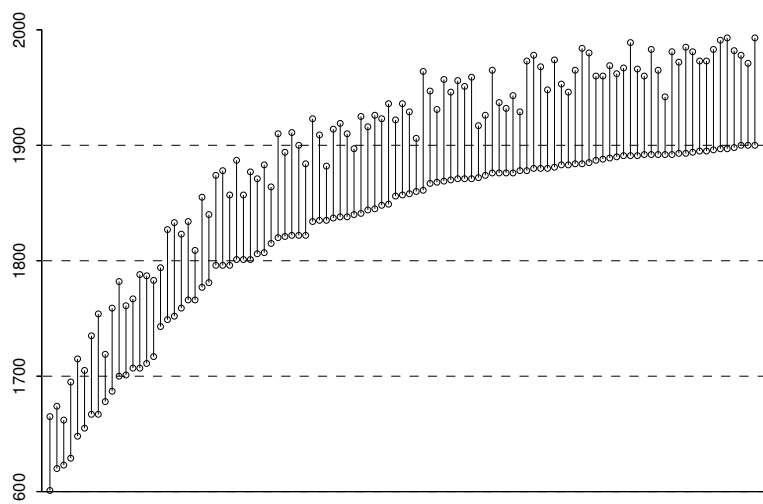

Figura 1: Cada línia vertical s'extén al llarg dels anys que va viure cadascún dels estadístics biografiats en el llibre, ordenats, com en el llibre, cronològicament. Per exemple, el tercer, de vida tan curta, és Blaise Pascal.

11 autors del segle XVII, 16 en el segle XVIII, 21 en el segle XIX i 54 en el XX. El gràfic que acompanya aquestes línies visualitza clarament el creixement del nombre de científics involucrats en la disciplina en els seus pocs segles d'existència. De la quantitat de disciplines que incideixen en l'estadística en parlarem tot seguit.

Els textos biogràfics són molt interessants i ben documentats. Estan escrits, la majoria, amb l'intenció d'arribar a qualsevol persona que conegui les beceroles de la disciplina. Més enllà dels detalls purament biogràfics, que en molts casos són ben interessants, els textos situen els personatges en el seu context històric i fan esment de les seves relacions amb d'altres científics i amb el desenvolupament d'altres disciplines científiques. És aquest aspecte el que apareix transversalment en tota l'obra: sense ser en cap moment argument central, destaca la quantitat d'àmbits d'aplicació que han proporcionat a l'estadística, no només problemes a resoldre, sinó científics que per resoldre'ls han aportat a la disciplina principis metodològics que conformen el seu cos actual.

Está clar que una ressenya sobre un llibre com aquest no pot acabar sense extreure'n algunes dades. Destaca el fet que només dues dones (citem-les: Florence Nightingale i Gertrude Cox) apareixen en el llistat de biografiats. Els anys de vida dels estadístics d'aquesta insigne mostra, que potser no és representativa però sí molt significativa, van des dels 39 als 103, sí 103, amb una mediana de 76 anys. Pel que fa als llocs d'origen, en un sentit ampli del terme, hi trobem 26 estadístics de les Illes Britàniques, 19 francesos, 13 centre-europeus (la variabilitat de certes fronteres no permet precisar més en aquest grup), 3 italians i 3 més dels països baixos. Els 10 estadístics de Rússia o Ucraïna contrapesen els altres tants dels Estats Units d'Amèrica (també n'hi ha un del Canadà). Representants d'altres continents en trobem 2 de la Índia i 3 d' Austràlia, lloc d'origen dels editors del llibre.

En un intent, bastant més agosarat i molt menys científic, d'identificar les àrees de treball dels biografiats, i en una lectura somera, hem comprovat que només 53 dels 103 poden ser qualificats com a matemàtics, quedant doncs un bon nombre d'estadístics que hem de qualificar com a aplicats, si no fos que en la majoria dels casos és al revés: són científics d'altres àrees que, necessitats de mètodes estadístics, han fet importants aportacions metodològiques a l'àrea. En trobem 9 de les Ciències Naturals en sentit ampli (incloent Física, Geofísica, Química, Meteorologia), 6 en diferents branques de Matemàtica Aplicada (Actuarials, Assegurances, Astronomia, Finances), 38 en Ciències Socials (la meitat economistes, però també demògrafs, sociòlegs o de Ciència Política), 18 de Ciències de la vida (Biòlegs, epidemiòlegs, metges, psicòlegs), 4 que han treballat en enginyeria o en la indústria i finalment 7 dedicats a l'estadística oficial. Naturalment, les xifres sumen més que 103, molts dels estadístics relacionats centraren el seu treball en més d'una àrea. Entre tots, n'hem trobat només 14 que no hem sabut qualificar-los de res més que d'estadístics, en el sentit que la metodologia estadística va ser el seu principal camp d'actuació aplicada a tants camps diferents que no podem identificar-los amb cap d'ells, i tampoc els veiem pròpiament com a matemàtics. Cal no oblidar que tots ells són nascuts abans de començar el segle XX. Entre els nascuts en aquest segle potser trobariem una altra distribució d'interessos.